

Vzpomínky na Doc. Ing. Dr. Jaroslava Benadu, CSc.

Marie Váňová
Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, s.r.o.

Pan doktor Benada měl pro práci vědeckého pracovníka všechny předpoklady. Měl nejen talent pro vědeckou práci, ale i průpravu v kvalitním vzdělání. Začal studovat na Univerzitě Karlově v Praze a studia dokončil na Vysoké škole zemědělské v Brně. V roce 1951, kdy absolvoval, stál také u zrodu nového Výzkumného a šlechtitelského ústavu polních plodin v Kroměříži. Krátce nato odtud na několik let odešel, aby dokončil aspiranturu a působil jako asistent na katedře ochrany rostlin VŠZ v Brně. Tam se seznámil a nějakou dobu pracoval s významnými pracovníky, jako byli prof. Eduard Baudyš a RNDr. Jan Špaček. Výsledkem této spolupráce byla čtyřdílná Zemědělská fytopatologie (1958-1962), z níž lze až dosud čerpat mnoho základních informací, které byly získány jak osobními výzkumy, tak čerpáním z dostupné světové literatury. V roce 1960 se vrátil do Kroměříže, kde pracoval po celý profesní život.

Uměl anglicky, německy, rusky a tak nikoho nepřekvapí, že byl jedním z vědeckých redaktorů a vedoucím autorského kolektivu čtyř vícejazyčných česko-německo-ruských Atlasů chorob a škůdců, které u nás postupně vyšly ve Statním zemědělském nakladatelství. Tři z nich, Choroby a škůdci obilnin (1962), Choroby a škůdci luskovin (1963) a Choroby a škůdci zeleniny (1968) vyšly ve stejných jazykových mutacích i v zahraničí, zejména v tehdejších státech Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP). Atlas chorob škůdců řepy (1985) vyšel v Amsterdamu v nakladatelství Elsevier v anglicko-francouzsko-německé verzi (1987). Atlasy jsou výsledkem mnohaleté práce celé řady spolupracovníků doma i v zahraničí. Symptomy na hostitelských rostlinách namalovali pod jeho vedením podle živého materiálu a podle herbářových exemplářů ze sbírek mimo jiných také akademičtí malíři Jan Melichar a František Severa. Mikroskopické rozlišovací znaky byly pro větší přehlednost znázorněny schematicky. Herbářové materiály byly získány i z mnoha zahraničních ústavů. U významných chorob jsou uvedeny typy příznaků, detaily ochořelého orgánu a mikroskopické rozlišovací znaky. Z dnešního hlediska lze tyto „Atlasy“ považovat za unikátní odborné učebnice s vysokou historickou a uměleckou hodnotou.

Na první pohled by se mohlo zdát, že toto všechno by stačilo na celoživotní uznání jeho vědecké práce, ale není to pravda, neboť velká výzva pro něj byla práce ve výzkumném ústavu v Kroměříži. I když v toku času ústav několikrát změnil název a zaměření, pan doktor zůstal věrný vědecké práci, která se týkala převážně obilovin a jejich vztahu k chorobám a škůdcům, kteří jsou součástí jejich vegetačního období.

Ovládal perfektně diagnostiku chorob, škůdců i plevelů a postupem času i možnosti praktické ochrany. Byl velmi komunikativní a rád se účastnil diskusí na vědeckých radách a konferencích domácích i zahraničních. Byl velmi pečlivým oponentem všeho, co mu přišlo do ruky. Jeho oponentské posudky byly velmi inspirativní a přinášely autorům oponentované práce mnoho užitečných podnětů. Kladl otázky, které mnohdy

dokázaly posunout diskutované téma do širších souvislostí. Zamýšlel se nad vším, co se týkalo zemědělství, a zemědělská veřejnost si ho velmi vážila pro ochotu a vysokou erudici, s níž odpovídal na kladené otázky.

V Zemědělském výzkumném ústavu vychoval řadu mladých spolupracovníků, kteří tam pracují až doposud, nebo naopak našli uplatnění v jiných institucích. Byl velmi přátelskou autoritou a dokázal si vážnost a úctu udržet po celý svůj profesní život.

Kromě fytopatologie, entomologie a herbologie ho velmi zajímala i rostlinná fyziologie. Vypracoval metodu měření redoxních potenciálů v živých pletivech rostlin a vysvětlil jejich význam pro odolnost rostlin a pro celistvost rostliny. Soupis jeho publikační činnosti je dlouhý a je důkazem nejen jeho péle, ale i širokého osobního zájmu o problematiku ochrany rostlin. Svědčí také o velké duševní svěžesti, která ho vedla k chuti poznávat nepoznané. Prostředí výzkumného pracoviště mu vyhovovalo a kontakty se spolupracovníky i se zemědělskou veřejností byly pro něj inspirací, kde hledat nové náměty či odpovědi na otázky. Snad proto až do svých devadesáti let za námi chodil a zajímal se o to, co děláme. Byli jsme tomu rádi a vážili jsme si jeho pochval i kritických připomínek.

Pan Jaroslav Benada měl rád jižní Moravu, zejména Mikulčice, odkud pocházel, a kam se teď po devadesáti čtyřech letech znovu vrátil.

K dalšímu čtení:

Kroftová, Věra (2018): Významné životní jubileum Doc. Ing. Dr. Jaroslava Benady, CSc. *Obilnářské listy*, 26, 1, 16–17.

Váňová, Marie (1998): Doc. Ing. Jaroslav Benada, CSc. sedmdesátníkem. *Obilnářské listy*, 6, 1, 14–15.

Váňová, Marie (1988): Ing. Dr. Jaroslav Benada, CSc., šedesátníkem. *Ochrana rostlin*, 24, 1, 79–80.